

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het belang van de meerderheid: Een onderzoek naar de invloed van sociotropic representation op de legitimiteit van besluiten

Brandwijk, Tobias van

Citation

Brandwijk, T. van. (2023). *Het belang van de meerderheid: Een onderzoek naar de invloed van sociotropic representation op de legitimiteit van besluiten.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3608021>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Het belang van de meerderheid

Een onderzoek naar de invloed van sociotropic representation op de legitimiteit van besluiten

Tobias van Brandwijk

Universiteit Leiden

Masterscriptie

Studentnummer:	2276356
Master:	Management van de Publieke Sector
Faculteit:	Governance and Global Affairs
Begeleider:	dr. D.D. Toshkov
Aantal woorden:	9514

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. LITERATUUROVERZICHT	5
2.1. Egotropic representation.....	5
2.2. Sociotropic representation	6
2.3. Andere verklarende factoren	7
3. THEORETISCH KADER	9
3.1. Politieke legitimiteit	9
3.2. De legitimiteit van besluiten.....	10
3.3. Politieke representatie	11
3.4. Pitkin's dimensies van representatie	12
3.5. Congruentie met persoonlijke voorkeuren	13
3.6. De rol van de meerderheid	14
4. METHODOLOGIE	16
4.1. Onderzoeksmethode	16
4.2. Operationalisering van egotropic representation.....	17
4.3. Operationalisering van sociotropic representation	18
4.4. Operationalisering van legitimiteit	19
5. RESULTATEN	20
6. CONCLUSIE	26
7. BIBLIOGRAFIE	28
8. BIJLAGEN	32
Bijlage 1. Vragenlijst enquête	32
Bijlage 2. Lineair regressiemodel van de acceptatie van besluiten	35

1. INLEIDING

Een democratie leunt op de vrijwillige naleving van de regels en besluiten van een politieke entiteit (Easton, 1975, pp. 453-454.). Zonder deze vrijwillige naleving moeten andere vormen van macht worden gebruikt, zoals dwangmaatregelen, iets wat tegen de democratische waarden ingaat (Arnesen, 2017, p. 148). Maar wanneer zijn mensen bereid om de regels en besluiten na te leven, zonder daartoe gedwongen te worden? Politieke wetenschappers richten zich in deze kwestie vooral op de acceptatie en de legitimiteit van het politieke systeem en haar besluiten (Smith, 1970, p. 14). In dit onderzoek staat de vraag centraal welke factoren van invloed zijn op de houding van de burgers ten aanzien van het politieke systeem en haar besluiten. Meer specifiek wordt gefocust op de perceptie die burgers hebben van de legitimiteit van besluiten.

Voorgaand wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat de legitimiteit van besluiten vooral wordt beïnvloed door egotropic representation: de houding van een individu ten opzichte van het politieke systeem en haar besluiten lijkt afhankelijk te zijn van de mate waarin de politieke besluiten overeenkomen met de persoonlijke voorkeuren van het individu (Arnesen, 2017; Esaiasson et al., 2016; Mayne & Hakhverdian, 2017; Wratil en Wäckerle, 2022). De ‘winnaars’ van het democratische proces – ofwel de individuen wiens persoonlijke voorkeuren worden gerealiseerd in het gevoerde beleid – zijn meer geneigd het politieke systeem en de besluiten te steunen dan de ‘verliezers’ (Anderson & Guillory, 1997; Arnesen, 2017).

Waar bij egotropic representation de focus ligt op het individu, ligt bij sociotropic representation de focus op het collectief. Wratil en Wäckerle (2022) concluderen dat ook sociotropic representation bepalend is voor de legitimiteit van besluiten. Uit hun onderzoek blijkt dat een besluit als meer legitiem wordt gezien wanneer een meerderheid van de bevolking voor het besluit is (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 13). Dit mechanisme, sociotropic representation, is tot op heden onderbelicht gebleven in de literatuur over politieke legitimiteit (Wratil en Wäckerle, 2022, p. 4). In andere onderzoeksgebieden, zoals de economische wetenschap, is hier meer onderzoek naar verricht. Zo blijkt de toestand van de nationale economie een grote rol te spelen bij de politieke stemkeuze van individuen (Dettrey, 2013; Elkind et al., 2019). Mansfield en Mutz (2009) stellen dat burgers hun handelsvoorkeuren niet alleen bepalen op basis van wat voor hen persoonlijk van belang is, maar ook op basis van wat in het collectieve belang is. Burgers vinden het belangrijk dat hun land kan profiteren van

de handel (Mansfield & Mutz, 2009, p. 427). Uit het onderzoek van Schaffer en Spilker (2019) blijkt dat sociotropic overwegingen echter nauwelijks meespelen in de handelsvoorkeuren van individuen. Onderzoek naar sociotropic representation geeft dus een wisselend beeld en de literatuur over de invloed van dit mechanisme op de legitimiteit is beperkt. Onder andere Wrátil en Wäckerle (2022) spreken daarom de wens uit om meer onderzoek te doen naar de rol die sociotropic representation speelt bij de legitimiteit van besluiten. In dit onderzoek wordt gehoor gegeven aan deze wens. De onderzoeksvraag die centraal staat, is als volgt:

Welke factoren beïnvloeden de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten?

In dit onderzoek wordt getoetst welke factoren invloed hebben op de perceptie die Nederlandse burgers hebben van de legitimiteit van Europese besluiten. Centraal in dit onderzoek staan egotropic representation en sociotropic representation. Additioneel wordt ook onderzocht in hoeverre de grootte van de meerderheid bepalend is voor de perceptie van de legitimiteit. Arnesen et al. (2019) hebben onderzoek gedaan naar de impact van de grootte van de meerderheid op de acceptatie van besluiten, maar deden dit in de context van referenda. In dit onderzoek staat echter de legitimiteit van Europese besluiten centraal.

In navolging van een groeiend aantal experimentele onderzoeken, wordt in dit onderzoek een vignette survey experiment uitgevoerd: respondenten krijgen een fictieve casus voorgelegd, op basis waarvan ze de legitimiteit van het Europese besluit dat in de casus wordt beschreven beoordelen. In de casus worden verschillende indicaties gegeven over de eventuele meerderheidssteun van de bevolking. Daarnaast worden respondenten gevraagd naar hun beleidsvoorkeur, op basis waarvan achterhaald kan worden of een besluit als meer legitiem wordt gezien als het congruent is met de persoonlijke voorkeuren. Het onderzoek bouwt voort op eerdere survey experimenten, waarin de politieke attitude van burgers werd onderzocht. Deze onderzoeken leveren een belangrijke bijdrage aan de literatuur over politieke legitimiteit, omdat daarmee de invloed van verschillende factoren in isolatie van elkaar bestudeerd kunnen worden. Een experimentele studie maakt het mogelijk de verklarende factor te manipuleren, terwijl de andere factoren constant worden gehouden (Arnesen, 2017, p. 150).

Uit het onderzoek dat voorligt, blijkt ten eerste dat egotropic representation, ofwel de verwezenlijking van de persoonlijke voorkeuren in het besluit, de grootste invloed heeft op de perceptie van de legitimiteit van het besluit. Ten tweede blijkt een besluit als meer legitiem ervaren te worden wanneer de nationale meerderheid voorstander is van het Europese besluit

(sociotropic representation). De grootte van de meerderheid speelt daarbij eveneens een rol. Een besluit wordt als meer legitiem gezien wanneer het besluit door een grote Europese meerderheid (80 procent) in plaats van een kleine meerderheid (55 procent) wordt gesteund. Wel lijkt de nationale meerderheid van groter belang te zijn bij de beoordeling van de legitimiteit van het besluit dan de grootte van de Europese meerderheid.

De vraag welke factoren bijdragen aan de legitimiteit van besluiten is relevant voor de manier waarop besluitvorming wordt vormgegeven. Een democratisch systeem kan immers niet zonder de vrijwillige naleving van de besluiten door de burgers. Veel wetenschappers betogen dat de Europese Unie te maken heeft met een democratisch tekort (Nugent, 2017, pp. 16-17). De Jongh en Theuns (2017) stellen dat de Europese Unie ‘onbereikbaar’ is. Zo zou de Europese Unie niet responsief zijn ten aanzien van de wensen van haar burgers en dus besluiten voortbrengen waar Europese burgers zich niet in kunnen vinden (De Jongh & Theuns, 2017, pp. 1285-1286). De Europese Unie lijkt te kampen met een legitimiteitscrisis (Nugent, 2017, p. 17). Dat maakt de Europese Unie tot een interessante casus. Het onderzoek beoogt een bijdrage te leveren aan het debat over hoe de Europese Unie de legitimiteitscrisis kan aanpakken.

Volgend op de introductie in dit hoofdstuk, wordt in het tweede hoofdstuk uiteengezet wat tot op heden bekend is over de legitimiteit van besluiten. De factoren die (mogelijk) invloed hebben op de perceptie van de legitimiteit van besluiten staan in dit hoofdstuk centraal. Het derde hoofdstuk is het theoretisch kader, waarin de belangrijkste definities en theorieën worden uitgelegd. Hieruit volgen drie hypothesen, die in dit onderzoek worden getoetst door middel van lineaire regressieanalyses. In hoofdstuk vier wordt de methodologie beschreven en in hoofdstuk vijf staan de onderzoeksresultaten. In het zesde hoofdstuk zijn zowel de conclusie als de discussie te vinden, waarna wordt afgesloten met de literatuurlijst en de bijlagen.

2. LITERATUUROVERZICHT

2.1. Egotropic representation

Welke factoren dragen bij aan de houding van burgers ten aanzien van het politieke systeem en haar besluiten? Onderzoekers wijzen bij dit vraagstuk vaak op het mechanisme van egotropic representation: de mate waarin een individu tevreden is met het politieke systeem en haar besluiten wordt grotendeels bepaald door de vraag of zijn of haar persoonlijke voorkeuren gerealiseerd worden in de besluiten (Anderson & Guillory, 1997; Arnesen, 2017; Arnesen et al., 2019; Esaiasson et al., 2016; Mayne & Hakhverdian, 2017; Wratil & Wäckerle, 2022). Als het politieke systeem besluiten voortbrengt die worden gesteund door de burgers, dan zijn de burgers tevreden met het politieke systeem (Dahlberg et al., 2015, p. 31).

Esaiasson et al. (2016) stellen dat egotropic representation de dominante factor is voor de mate waarin burgers een besluit accepteren. Een individu is eerder geneigd een besluit te accepteren wanneer het besluit overeenkomt met zijn of haar persoonlijke voorkeuren (Esaiasson et al., 2016, p. 17). Wratil en Wäckerle (2022) hebben niet de acceptatie, maar de legitimiteit van besluiten onderzocht. Ook uit hun onderzoek blijkt dat egotropic representation de factor is die de meeste invloed heeft. Een individu vindt een besluit dat overeenkomt met zijn of haar persoonlijke voorkeuren meer legitiem. Andersom geldt dit ook: wanneer er sprake is van incongruentie tussen het besluit en de persoonlijke voorkeuren zal het besluit als minder legitiem worden gezien (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 13). Op basis van deze onderzoeken lijken zowel de acceptatie als de legitimiteit voor een groot deel afhankelijk te zijn van de mate waarin de persoonlijke voorkeuren worden gerealiseerd. Dit principe wordt *outcome favourability* genoemd (o.a. Esaiasson et al., 2016; Arnesen, 2017; Wratil & Wäckerle, 2022).

Een mogelijke verklaring voor de *outcome favourability* is de utilitarian calculus. Dit mechanisme vindt zijn oorsprong in de rationele keuzetheorie (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 5). Burgers bepalen op basis van een kosten-batenanalyse hun mening over de besluiten en de legitimiteit ervan. Hoe voordeliger het besluit voor een individu is, hoe meer tevreden het individu zal zijn met het politieke systeem dat dit besluit voortbrengt (Arnesen, 2017). Dit mechanisme heeft al een prominente plek binnen de economische wetenschap. Onderzoek naar de tevredenheid met de politiek richt zich binnen deze wetenschap dan ook in grote mate op de kosten-batenanalyse van burgers (Mayne & Hakhverdian, 2017).

2.2. Sociotropic representation

Egotropic representation lijkt de meeste invloedrijke factor te zijn. Sociotropic representation is daarentegen een factor die tot op heden onderbelicht is gebleven in de wetenschappelijke literatuur over acceptatie en legitimiteit. Recentelijk is meer onderzoek gedaan naar de relatie tussen sociotropic overwegingen en de acceptatie en legitimiteit (Arnesen et al., 2019; Esaiasson et al., 2017; Wratil & Wäckerle, 2022). Uit onderzoek van Esaiasson et al. (2017) blijkt dat sociotropic representation weinig invloed heeft op de acceptatie van besluiten. Responsiviteit is belangrijk, maar het effect van responsiviteit is groter als de politicus bereid is te communiceren over de beleidskeuze. In de woorden van Esaiasson et al. (2017, p. 739): *‘to listen and to explain.’* Het effect van responsiviteit is kleiner als de politicus de meerderheidsopinie volgt (Esaiasson et al., 2017, p. 760).

Wratil & Wäckerle (2022) vinden daarentegen wel overtuigend bewijs voor sociotropic representation: een individu vindt een besluit meer legitiem als het besluit gesteund wordt door een meerderheid van de bevolking (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 13). Een belangrijke bevinding is dat dit niet alleen het geval is omdat de steun van de meerderheid betekent dat de persoonlijke voorkeur van de meeste burgers wordt gerealiseerd, maar omdat burgers belang lijken te hechten aan de vertegenwoordiging van de meerderheid. Een individu ziet een besluit in dit geval als legitiem, omdat de voorkeur van de meeste burgers in het besluit wordt verwezenlijkt. Dit effect staat los van de eigen mening van het individu over het besluit (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 17). De vertegenwoordiging van de voorkeuren van de meerderheid (majority representation) lijkt, ongeacht de persoonlijke voorkeur van het individu, een positief effect te hebben op de perceptie van de legitimiteit van het besluit (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 13).

Waarom vinden burgers het belangrijk dat de collectieve voorkeuren overeenkomen met het beleid? Hieraan liggen mogelijk drie mechanismen ten grondslag. Ten eerste kunnen burgers de meerderheidsopinie als een betrouwbare bron zien waarop ze hun mening kunnen baseren, vanwege een gebrek aan informatie over het beleid. Zij vertrouwen op de mening van de groep waartoe zij behoren, zoals familieleden, mensen die op dezelfde politieke partij stemmen of landgenoten. Dit mechanisme wordt group endorsement genoemd (Wratil & Wäckerle, 2022, pp. 5-6). Ten tweede zouden burgers besluiten die niet congruent zijn met de persoonlijke voorkeuren, maar wel met de collectieve voorkeur, toch als meer legitiem kunnen beschouwen, vanwege de consensus heuristic. Dit houdt in dat burgers een besluit als meer legitiem ervaren als een meerderheid van de burgers voor het besluit is, omdat burgers ervan overtuigd zijn dat de meerderheidsopinie van de bevolking ‘juist, valide of intelligent’ is

(Wrátil & Wäckerle, 2022, p. 6). Amerikaans onderzoek wijst uit dat de kiezers tijdens de verkiezingen de meerderheidsopinie gebruiken als compensatie voor hun gebrek aan kennis (Arceneaux & Kolodny, 2009, p. 768). Ten derde zouden burgers belang kunnen hechten aan de voorkeuren van de meerderheid, omdat zij bij veel politieke kwesties vaak zelf tot de meerderheid behoren. Ze gaan er dan ook vanuit dat het beleid, indien het congruent is met de meerderheidsopinie, gunstig voor hen uitpakt (Wrátil & Wäckerle, 2022, p. 6). Dit mechanisme wordt ook wel de long-term utilitarian calculus genoemd.

Het onderzoek van Wrátil en Wäckerle (2022) bouwt voort op de onderzoeken van Arnesen et al. (2019) en Esaiasson et al. (2016) over sociotropic representation. Het onderzoek wijkt van deze studies af door de focus op majority representation te leggen: respondenten krijgen in fictieve casussen een indicatie of een Europese en/of nationale meerderheid voor of tegen het besluit is. Andersoortig onderzoek gaf hier geen indicatie van of onderzocht alleen casussen waar de meerderheid voorstander van is. Wrátil en Wäckerle (2022) stellen dat onderzoek naar majority representation – de vertegenwoordiging van de meerderheidsopinie – van belang is, omdat het in representatieve democratieën niet vanzelfsprekend is dat de outputs (de politieke besluiten) volgen uit inputs (de wensen en de behoeften van de burgers; in geaggregeerde vorm de meerderheid). In een representatieve democratie nemen immers de vertegenwoordigers de besluiten, en niet de burgers, waardoor een discrepantie kan ontstaan tussen de inputs en outputs van een besluit (Wrátil & Wäckerle, 2022, p. 2).

2.3. Andere verklarende factoren

Een andere factor die mogelijk bijdraagt aan de legitimiteit van besluiten is de mate van invloed van een individu op het besluitvormingsproces. Onderzoek naar de relatie tussen invloed en legitimiteit heeft niet geleid tot een wetenschappelijke consensus. Uit onderzoek van Esaiasson et al. (2012) blijkt dat iemand een besluit meer legitiem vindt wanneer hij of zij direct betrokken is geweest bij het besluitvormingsproces. Ook Persson et al. (2013) komen tot de bevinding dat de mate van invloed op het besluitvormingsproces, al dan niet deels, bepalend is voor de perceptie van de legitimiteit. Uit hun onderzoek komt bovenal naar voren dat een besluit als meer legitiem wordt gezien als er een debat heeft plaatsgevonden met de betrokkenen actoren. In mindere mate heeft ook de mogelijkheid tot stemmen over een besluit een positief effect op de manier waarop iemand kijkt naar het besluit (Persson et al., 2013, p. 392).

Toch wijzen niet alle onderzoeken in dezelfde richting. Arnesen (2017, p. 154) concludeert op basis van een survey experiment dat invloed op het besluitvormingsproces weinig invloed heeft op de evaluatie van het besluit. Deze bevinding ondersteunt de resultaten uit eerdere observationele studies, waarin ook geconcludeerd wordt dat de mate van invloed op het besluitvormingsproces slechts weinig impact heeft op de acceptatie van politieke besluiten (Grimes, 2005; Skitka et al., 2003). Ook uit onderzoek van Wratil en Wäckerle (2022, p. 11) komt naar voren dat invloed op het besluitvormingsproces weinig invloed heeft op de perceptie van de legitimiteit. Arnesen (2017) stelt dat de nadruk te veel wordt gelegd op de persoonlijke invloed van een individu op het besluitvormingsproces. Legitimiteit kan ook voortkomen uit andere democratische procedures, zoals procedurele transparantie en de vertegenwoordiging van verschillende bevolkingsgroepen in het parlement (Arnesen, 2017, p. 147). Ook de procedural fairness speelt mogelijk een rol. Een besluit wordt sneller geaccepteerd en als meer legitiem gezien als het besluit is genomen volgens de procedurele bepalingen, mits deze bepalingen door de burgers als eerlijk worden gezien (Esaiasson et al., 2016, p. 3). Uit het onderzoek van Esaiasson et al. (2016) blijkt echter dat deze factor weinig invloed heeft.

Al met al lijkt egotropic representation – de verwezenlijking van de persoonlijke voorkeur van een individu in het besluit – de grootste invloed te hebben op de perceptie van de legitimiteit. Ook sociotropic representation lijkt van invloed te zijn op de perceptie van de legitimiteit, maar er is tot op heden weinig onderzoek verricht naar dit mechanisme. In dit onderzoek wordt daarom getoetst wat de invloed is van zowel egotropic representation als sociotropic representation op de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten. Vanwege de beperkte schaal worden factoren als invloed op het besluitvormingsproces en procedurele transparantie niet meegewogen, al kunnen deze factoren ook van invloed zijn.

3. THEORETISCH KADER

3.1. Politieke legitimiteit

In de wetenschappelijke literatuur over politieke legitimiteit zijn grofweg drie stromingen te onderscheiden: descriptief, normatief en empirisch. De descriptieve conceptualisering van gelegitimeerd gezag, zoals beschreven door Max Weber, wordt gezien als het startpunt van veel onderzoek naar legitimiteit (Smith, 1970, p. 17). Weber definieert legitimiteit als de acceptatie en vrijwillige naleving van de regels (Arnesen, 2017, p. 148). Hij onderscheidt drie vormen van legitiem gezag, op basis waarvan burgers het gezag zouden accepteren en de regels zouden naleven: 1) charismatisch gezag, waarbij de leider de macht wordt toegekend op basis van zijn of haar persoonlijke eigenschappen; 2) traditioneel gezag, waarbij de leider de macht wordt toegekend op basis van een erkende traditie, zoals een geërfde troonsopvolging; 3) rationeel-legaal gezag, waarbij de leider de macht wordt toegekend op basis van wettelijke procedures die door de samenleving als legaal worden gezien (Smith, 1970, p. 17-18).

David Beetham (1991) formuleert een normatieve conceptualisering van legitimiteit. Bij een normatieve conceptualisering gaat het om wat de persoon die de conceptualisering opstelt ziet als legitiem gezag. Beetham stelt dat een autoriteit legitiem is als aan de volgende drie criteria wordt voldaan: 1) de autoriteit houdt zich aan de vastgestelde en erkende regels; 2) de regels komen voort uit de overtuigingen van de meerderheid en de minderheden; 3) de autoriteit en de regels worden geaccepteerd door de ondergeschikten (Beetham, 1991, pp. 15-20).

In dit onderzoek wordt een empirische conceptualisering van legitimiteit gehanteerd. De perceptie van legitimiteit die een individu heeft, wordt gevormd in een context van maatschappelijke normen en opvattingen over de juiste uitoefening van gezag. Hierbij ligt de conceptualisering van legitimiteit niet bij hetgeen wetenschappers zien als legitiem gezag, maar bij de opvattingen en percepties van de onderzoeksgroep (Tallberg et al., 2018, pp. 6-7). Deze benadering focust op de subjectieve evaluaties van burgers (Weatherford, 1992, pp. 150-151). In dit onderzoek wordt daarom de volgende definitie van legitimiteit gehanteerd:

“Legitimacy is a generalized perception or assumption that the actions or decisions of an entity are desirable, proper or appropriate within some socially constructed system of norms, values, beliefs and definitions.” (Suchman, 1995, p. 574).

3.2. De legitimiteit van besluiten

De politieke besluiten worden in een representatieve democratie voor en door het volk genomen. Aan de basis van dit concept ligt de verwachting dat de beleidsvoorkeuren van de kiezers en de gekozenen met elkaar in overeenstemming zijn. Deze overeenstemming leidt tot de formulering en implementatie van beleid dat congruent is met de behoeften en eisen van de burgers (Mayne & Hakhverdian, 2017, p. 825). De manier waarop kiezers en gekozenen overeenstemmen, is echter onderwerp van discussie. Deze discussie wordt in de volgende paragrafen nader uitgelegd. Afgezien van deze verschillende opvattingen over de manier van overeenstemming, staat de democratische notie centraal dat de behoeften en wensen van burgers op enigerwijze verwezenlijkt moeten worden in de politieke besluiten.

Deze notie staat eveneens centraal in het onderscheid dat David Easton (1965) maakt tussen input legitimacy en output legitimacy. Hij definieert de input-kant van het politieke systeem als bestaande uit de eisen en de steun van burgers – niet alleen via verkiezingen, maar ook via de collectieve politieke identiteit. De output-kant van het politieke systeem bestaat uit de besluiten en acties van de overheid. Outputs kunnen leiden tot inputs wanneer het beleid van de overheid niet overeenkomt met de wensen van de burgers (Easton, 1965).

Scharpf (1997) bouwt voort op het werk van Easton door twee normatieve criteria van legitimiteit te formuleren. Volgens Scharpf gaat input legitimacy over de responsiviteit van de overheid. Politieke procedures zijn nodig om ervoor te zorgen dat de besluiten overeenkomen met de meningen en voorkeuren van de burgers. In de democratieën zijn deze procedures aanwezig via representatieve instituties, waar bestuurders verantwoordelijk worden gehouden voor het beleid. Output legitimacy gaat daarentegen over de effectiviteit van het beleid. De acties en besluiten van de overheid moeten aansluiten bij de wensen van de bevolking (Scharpf, 1997). Schmidt (2013) betoogt dat deze conceptualisering nog niet compleet is. Wat ontbreekt, is een beschrijving van hetgeen plaatsvindt tussen de inputs en de outputs. Ze beschrijft dit als throughput legitimacy, dat focust op de governance (Schmidt, 2013, p. 7). Niet de effectiviteit van het beleid staat centraal, maar de transparantie van het besluitvormingsproces, de mogelijkheid van belangengroepen om invloed uit te oefenen op de besluitvorming en het afleggen van verantwoording door bestuurders over het beleid (Schmidt, 2013, p. 20).

De wisselwerking tussen specific support en diffuse support, zoals beschreven door Easton (1975), verklaart waarom burgers loyaal blijven aan een politiek systeem, zelfs als ze negatief zijn over het beleid. Burgers evalueren de politieke besluiten; zij beoordelen in hoeverre deze besluiten overeenkomen met hun persoonlijke voorkeuren. Dit heet specific

support (Easton, 1975, p. 437). Wanneer de specific support laag is, ofwel een negatieve beoordeling van het beleid, dan kunnen burgers nog steeds loyaal blijven aan het politieke systeem, dankzij de diffuse support. Dit betreft de steun die burgers in een bepaalde periode hebben opgebouwd ten aanzien van het politieke systeem (Easton, 1975, p. 444). Diffuse support dient daarmee als een buffer. Op de momenten dat de specific support hoog is, en mensen dus positief zijn over het beleid, wordt de diffuse support ook hoger.

3.3. Politieke representatie

In een representatieve democratie worden de besluiten genomen door de politieke vertegenwoordigers. De kiezers hebben daarmee geen directe invloed op het beleid. De behoeften en wensen van de kiezers worden, volgens de theorie, gerepresenteerd door de politieke vertegenwoordigers. Binnen de academische wereld is er echter geen brede consensus over de conceptualisering van representatie (Arnesen & Peters, 2018, p. 870). Thomas Hobbes geeft in de zeventiende eeuw als een van de eerste onderzoekers betekenis aan het begrip (Pitkin, 1967, p. 4). Hobbes beschrijft een autoritaire definitie van politieke representatie: de regering representeert de burgers, omdat zij op statelijk niveau de besluiten voor de burgers neemt. Vertegenwoordigers handelen in naam van hun burgers. De vertegenwoordigers zijn daarbij, volgend uit de definitie van Hobbes, vrij om te doen wat zij willen (Pitkin, 1967, p. 4). Pitkin stelt dat Hobbes' definitie de rol van de burgers te veel marginaliseert. De burgers geven vertegenwoordigers de macht om in hun naam te handelen, maar hebben geen invloed op wat de vertegenwoordigers besluiten. In andere woorden: de burgers zijn gebonden aan wat hun vertegenwoordigers wel en niet doen (Pitkin, 1976, pp. 38-39).

Hanna Pitkin definieert politieke representatie als “*the making present in some sense of something which is nevertheless not present literally or in fact*” (Pitkin, 1967, p. 8). Kenmerkend voor deze definitie is dat de meningen en perspectieven van burgers centraal staan, in tegenstelling tot de definitie van Hobbes. Politieke representatie is volgens Pitkin (1967) meer dan het nemen van besluiten voor (lees: in plaats van) de burgers. Dit leidt tot de vraag op welke manier een politieke vertegenwoordiger een burger dient te vertegenwoordigen. Er is een grote verscheidenheid aan opvattingen over wat vertegenwoordigen inhoudt en wat de plichten van vertegenwoordigers zijn. Vertegenwoordiging kan bijvoorbeeld inhouden dat zij handelen naar de wensen van de kiezers, maar ook dat vertegenwoordigers handelen naar hetgeen zij zelf in het belang van de kiezers achten (Fox & Shotts, 2009, p. 1225).

In deze discussie staat het onderscheid tussen het delegate model en het trustee model centraal (Fox & Shotts, 2009; Pitkin, 1967). Volgens het delegate model dienen politieke vertegenwoordigers primair de belangen en voorkeuren van hun kiezers te volgen. In dit model hebben de vertegenwoordigers geen ruimte om naar eigen geweten te handelen. Zij zijn gebonden aan de wensen van de burgers die zij vertegenwoordigen en dienen hun wensen dan ook om te zetten in politieke besluiten (Fox & Shotts, 2009, p. 1125). Edmund Burke levert kritiek op dit model. Hij betoogt dat het gedrag van de politieke vertegenwoordigers gebaseerd moet zijn op hun kennis en ervaring. Daarmee kunnen zij het publieke belang dienen (The University of Chicago Press, z.d.). De gedachtegang van Edmund Burke vormt de basis voor het trustee model. In dit model treden de politieke vertegenwoordigers op als een ‘vertrouwenspersoon’ voor de kiezers. De vertegenwoordigers hebben een vrij mandaat: zij volgen hun eigen geweten en handelen op een manier die zij zelf het best achten, zelfs als ze daarmee tegen de wensen van hun kiezers ingaan (Fox & Shotts, 2009, p. 1225).

Pitkin bekritiseert op haar beurt de dichotomie in de discussie en stelt dat de waarheid waarschijnlijk ergens in het midden ligt (Pitkin, 1967, pp. 58-59). Politieke vertegenwoordigers hebben zowel kenmerken van een delegate als een trustee. Ze stelt dat een vertegenwoordiger responsief moet zijn ten aanzien van de kiezers die hij of zij representeert: de vertegenwoordiger moet luisteren naar hun wensen en eisen. Tegelijkertijd is het niet zo dat de enige taak van een vertegenwoordiger is dat hij of zij de wensen en eisen van de kiezers in uitvoering moet brengen, omdat hij of zij dan slechts een instrument zou zijn (Pitkin, 1967, p. 126).

3.4. Pitkin’s dimensies van representatie

Een eenduidige definitie van politieke representatie ontbreekt. Pitkin (1967, p. 8) stelt dat de verschillende betekenissen die eerdere wetenschappers aan de term hebben gegeven in overweging moeten worden genomen om politieke vertegenwoordiging te begrijpen. Ze maakt daarom een onderscheid tussen vier dimensies van politieke representatie: formele, symbolische, descriptieve en substantieve representatie (Hague et al., 2016, pp. 128-129).

De eerste dimensie, formele representatie, gaat over de institutionele afspraken die aan de basis staan van de representatie van burgers door de vertegenwoordigers: hoe komen zij aan de macht, hoe dwingen zij besluiten af, hoe ziet de relatie tussen de vertegenwoordigers en de kiezers eruit en hoe leggen zij verantwoording af? (Hague et al., 2016, p. 128). Burgers kiezen de vertegenwoordigers die hun politieke ideeën representeren en die beter gekwalificeerd zijn voor de rol van wetgever dan de meeste andere burgers (Pitkin, 1967, p. 114).

Descriptieve representatie, de tweede dimensie, is het idee dat een bevolkingsgroep een vertegenwoordiger kiest om de belangen van deze groep te representeren (Mansbridge, 1999; Pitkin, 1967; Scherer & Curry, 2010). De meest belangrijke kenmerken van deze groep – bijvoorbeeld de ervaringen, meningen of uiterlijke kenmerken – zijn weerspiegeld in de vertegenwoordiger (Mansbridge, 1999, p. 629). Volgens Pitkin (1967) maakt het niet zoveel uit wie een groep kiezers representeert, zolang de ideeën en voorkeuren van deze groep maar worden gerepresenteerd. Philips (1995) stelt daarentegen dat een volksvertegenwoordiger niet alleen de belangen moet behartigen van de bevolkingsgroep die hij of zij representeert, maar wat uiterlijke kenmerken betreft ook een letterlijke afspiegeling moet zijn.

Symbolische representatie is de derde dimensie. Deze dimensie gaat over de manier waarop de vertegenwoordigers worden gezien door hun kiezers, bijvoorbeeld of kiezers het idee hebben dat de vertegenwoordiger handelt in het belang van zijn of haar regio (Hague et al., 2016, p. 129). De symbolische betekenis van representatie – het idee dat een vertegenwoordiger de kiezer op een specifieke manier representeert – staat bij deze dimensie centraal (Pitkin, 1967, p. 94). Een kiezer kan zich gerepresenteerd voelen door een vertegenwoordiger die hetzelfde dialect spreekt, terwijl de vertegenwoordiger niet per definitie dezelfde belangen heeft.

De laatste dimensie, substantieve representatie, heeft betrekking op de manier waarop vertegenwoordigers reageren op en handelen naar de wensen van hun kiezers (Hague et al., 2016, p. 129). Het uitgangspunt is dat de meningen en acties van de vertegenwoordigers tot op zekere hoogte de wensen van hun kiezers reflecteren (Arnesen & Peters, 2018, p. 873). Bij deze dimensie gaat het primair om de belangenbehartiging door de volksvertegenwoordigers: een vertegenwoordiger dient dezelfde ideeën en voorkeuren te hebben als de kiezers die hij of zij representeert en dit voor hen om te zetten naar beleid. Substantieve representatie komt in grote mate overeen met Dahls idee van democratie: representatie gaat erom dat vertegenwoordigers responsief zijn ten aanzien van hun kiezers (Dahl & Shapiro, 2015, pp. 103-104).

3.5. Congruentie met persoonlijke voorkeuren

Burgers die tot de minderheid behoren, en daarmee minder invloed hebben op het beleid, zijn over het algemeen minder tevreden met het politieke systeem dan burgers die tot de meerderheid behoren (Anderson & Guillory, 1997, p. 78). Dit sluit aan bij de theorie over ‘winnaars’ en ‘verliezers’ van het democratische proces, waarbij de ‘winnaars’ nadrukkelijk meer tevreden lijken te zijn met het politieke systeem. Uit recent onderzoek komt eenzelfde resultaat naar voren: een burger die zijn of haar persoonlijke voorkeuren gerealiseerd ziet in het

gevoerde beleid zal het politieke systeem en haar besluiten, ofwel de outputs, als meer legitiem zien dan een burger waarvoor dit niet geldt (Arnesen, 2017; Arnesen et al., 2019; Esaiasson et al., 2016; Mansfield & Mutz, 2009; Mayne & Hakhverdian, 2017; Wratil & Wäckerle, 2022). Outcome favourability is de mate waarin een besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeuren van een individu. Uit onderzoek van onder andere Esaiasson et al. (2016) en Wratil en Wäckerle (2022) blijkt dat dit mechanisme de dominante factor is die bepaalt of een individu de besluiten accepteert en in hoeverre hij of zij de besluiten als legitiem zal zien. De eerste hypothese die in dit onderzoek getoetst wordt, is daarom als volgt:

Hypothese 1: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeuren (egotropic representation).

3.6. De rol van de meerderheid

Naast egotropic representation lijkt ook sociotropic representation een rol te spelen, al is tot op heden weinig onderzoek verricht naar de relatie tussen sociotropic representation en legitimiteit. Uit onderzoek van Wratil en Wäckerle (2022) blijkt dat de steun van een Europese en/of nationale meerderheid (Engelse term: majority representation) de perceptie van de legitimiteit van een besluit verhoogt. Met andere woorden: een individu vindt een besluit meer legitiem als het individu weet dat een meerderheid van de bevolking voorstander van het besluit is (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 13). Dit effect ontstaat hoofdzakelijk doordat majority representation ertoe leidt dat de persoonlijke voorkeuren van de meeste burgers gerealiseerd worden. Aan dit effect ligt echter ook een ander mechanisme ten grondslag: de consensus heuristic (Wratil & Wäckerle, 2022, pp. 15-16). Wanneer een meerderheid van de bevolking een besluit steunt, ervaren burgers dit besluit als meer legitiem, omdat burgers het standpunt van de meerderheid zien als ‘goed, valide of intelligent’ (Wratil & Wäckerle, 2022, p. 6). Mensen zijn geneigd de meningen van anderen als gegronde informatie te beschouwen waarop ze hun eigen mening kunnen baseren of voelen zich verplicht om dezelfde mening als de rest te hebben (Arnesen et al., 2019, p. 181). Zij zijn dus geneigd zich te conformeren aan de meerderheid (Van der Pligt & Vliek, 2017, p. 228). Dit mechanisme – een individu schikt zich naar de meerderheidsopinie – lijkt de perceptie van de legitimiteit van besluiten deels te kunnen verklaren. Deze onderzoeksresultaten zijn aanleiding voor de tweede hypothese:

Hypothese 2: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als een meerderheid van de bevolking voor het besluit is (majority representation).

Wat Wratil en Wäckerle (2022) echter niet hebben onderzocht, is de invloed van de grootte van de meerderheid. In de door hun opgestelde vignettes wordt hier immers geen indicatie van gegeven. De meerderheid is voor of tegen het besluit, maar de grootte van de meerderheid die voor of tegen het besluit is, wordt niet genoemd. Volgend op het mechanisme dat hierboven is beschreven – mensen zijn geneigd zich te conformeren aan de opinie van de meerderheid – is het aannemelijk dat de grootte van de meerderheid van invloed is op de perceptie van de legitimiteit: hoe meer mensen voor (of tegen) het besluit zijn, hoe sneller het individu geneigd is de meerderheidsopinie te volgen. Uit onderzoek van Arnesen et al. (2019, p. 188) blijkt dat de grootte van de meerderheid van invloed is op de perceptie van de legitimiteit. Wanneer de grootte van de meerderheid van 70% naar 51% daalt, dan vermindert de perceptie van de legitimiteit met 12,4% in totaal (Arnesen et al., 2019, p. 188). In het onderzoek van Arnesen et al. (2019) staat de legitimiteit van referenda centraal. In dit onderzoek ligt de focus echter op de legitimiteit van besluiten. Toch lijkt het waarschijnlijk dat eenzelfde resultaat te vinden is bij onderzoek naar de legitimiteit van besluiten. De derde hypothese is daarom als volgt:

Hypothese 3: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als het besluit gesteund wordt door een grote meerderheid dan door een kleine meerderheid (majority size).

4. METHODOLOGIE

4.1. Onderzoeksmethode

In dit onderzoek wordt aan de hand van een vignette survey experiment getoetst welke factoren invloed hebben op de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten. De onderzoeksgroep bestaat uit Nederlanders. Het experiment wordt uitgevoerd tussen 30 mei en 12 juni 2022. Respondenten krijgen in de enquête één fictieve casus voorgelegd. Deze casus wordt willekeurig getrokken uit een poule van vier casussen in totaal. Een dergelijke casus in een enquête wordt ook wel een vignette genoemd. Een vignette is een korte beschrijving van een situatie, op basis waarvan respondenten een bepaald aspect of enkele aspecten moeten beoordelen (Atzmüller & Steiner, 2010, p. 128). Het vignette beschrijft een besluit dat door de Europese Unie is genomen. Om de ecologische validiteit van de enquête te versterken, is gekozen om de brede term ‘Europese Unie’ te hanteren in plaats van het Europees Parlement en de Raad, die gezamenlijk de Europese wetgeving vastleggen (De Europese Commissie, z.d.). Na de beschrijving van het besluit krijgen de respondenten een indicatie van de eventuele meerderheidssteun: 1) de nationale meerderheid is voor of tegen het besluit; 2) de Europese meerderheid is altijd voor het besluit. In het vignette wordt ook een indicatie gegeven van de grootte van de Europese meerderheid: het besluit wordt gesteund door 55 of 80 procent.

Een vignette survey experiment is een veelgebruikte onderzoeksmethode binnen de politieke wetenschap. Onderzoekers gebruiken deze methode onder andere om de politieke attitude van burgers te meten (Arnesen & Peters, 2018; Arnesen et al., 2019; Esaiasson et al., 2016; Wratil & Wäckerle, 2022). Een vignette survey experiment biedt de mogelijkheid om een eventueel causaal verband tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabele te ontdekken (Dellmuth, 2018, pp. 8-9). In dit onderzoek wordt de relatie tussen een drietal onafhankelijke variabelen (egotropic representation, majority representation en majority size) en de afhankelijke variabele (de perceptie van de legitimiteit) onderzocht.

Een observationeel onderzoeksdesign zou niet passend zijn bij het doel van dit onderzoek. In een observatieonderzoek is het moeilijk om de afzonderlijke invloed van de onafhankelijke variabele op de afhankelijke variabele te meten. Dit is zeker het geval wanneer onderzoek wordt gedaan naar de attitude van een individu ten aanzien van de politiek. Politieke besluiten die in werkelijkheid zijn genomen kunnen de respondenten hebben beïnvloed. Een

veelvoud aan mogelijke oorzaken maakt het lastig om een causale gevolgtrekking te onderzoeken (Dellmuth, 2018, p. 9). In dit onderzoek wordt daarom een vignette survey experiment uitgevoerd: verschillende aspecten van Europese besluiten worden op willekeurige wijze gevarieerd. Door deze willekeurige toewijzing biedt een survey experiment, in tegenstelling tot bijvoorbeeld een observationeel onderzoek, de mogelijkheid om een causaal verband – of meerdere causale verbanden – te identificeren (Wrátil & Wäckerle, 2022, p. 9). Hiermee wordt de interne validiteit van de enquête gewaarborgd.

4.2. Operationalisering van egotropic representation

De manier waarop egotropic representation getoetst wordt, komt overeen met de werkwijze van onder andere Wrátil en Wäckerle (2022) en Esaiasson et al. (2016). In het eerste deel van de enquête worden respondenten gevraagd naar hun mening over een Europees vraagstuk, namelijk eventuele financiële hulp voor EU-lidstaten. Respondenten worden gevraagd naar hun stellingname: zij kunnen enerzijds kiezen voor meer financiële hulp voor economisch zwakke EU-lidstaten en anderzijds voor minder financiële hulp voor economisch zwakke lidstaten. Daarbij staat benoemd dat meer financiële hulp leidt tot meer kosten voor economisch sterke lidstaten, zoals Nederland. En andersom leidt minder financiële hulp tot minder kosten. Voor dit vraagstuk is gekozen, omdat het een thema is dat recentelijk veel aandacht heeft gekregen en omdat de meningen erover verdeeld zijn. Dat versterkt de ecologische validiteit.

Op de website van de Rijksoverheid wordt benadrukt dat de eurolanden financieel en economisch afhankelijk van elkaar zijn. De eurolanden dragen daarom bij aan steunmaatregelen voor eurolanden met financiële problemen (Rijksoverheid, z.d.). Een voorbeeld van recentelijke financiële hulp aan een euroland is het steunpakket voor Griekenland, dat vanaf 2010 met ernstige financiële problemen te maken had (NOS, 20 augustus 2018). Binnen de Nederlandse samenleving en de politiek was er geen consensus over de wenselijkheid van de financiële hulp aan Griekenland: uit een opiniepeiling bleek dat 64 procent van de Nederlanders de hulp wilde stopzetten, terwijl 36 procent pleitte voor meer steunmaatregelen (NU.nl, 20 mei 2011). Financiële hulp aan economisch zwakke EU-lidstaten is dus een controversieel vraagstuk en de verwachting is daarom dat dit vraagstuk zal leiden tot ongeveer een gelijke verdeling aan voor- en tegenstanders als respondenten in de enquête gevraagd worden naar hun stellingname.

Door de voorkeur van de respondenten voorafgaand aan het experiment te bevragen, kan de invloed van egotropic representation op de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten getoetst worden (hypothese 1). In het vignette staat het volgende: ‘De Europese Unie

heeft een wet aangenomen, waarin staat dat de economisch zwakke EU-lidstaten meer financiële hulp moeten ontvangen van de andere EU-lidstaten. Dit besluit zal leiden tot meer kosten voor de economisch sterke lidstaten, zoals Nederland.’’ Respondenten die kiezen voor meer financiële hulp zien hun persoonlijke voorkeur gerealiseerd worden in het besluit (egotropic representation). Voor de respondenten die kiezen voor minder financiële hulp geldt dat het genomen besluit niet overeenkomt met de persoonlijke voorkeur. Om hypothese 1 te toetsen, wordt een lineaire regressie uitgevoerd met egotropic representation als onafhankelijke variabele en de perceptie van de legitimiteit als afhankelijke variabele. De onafhankelijke variabele is een dummy variabele, waarbij de waarde 0 betekent dat het besluit niet overeenkomt met de persoonlijke voorkeur (geen egotropic representation) en 1 betekent dat het besluit wel overeenkomt met de persoonlijke voorkeur (egotropic representation).

4.3. Operationalisering van sociotropic representation

In alle vignettes wordt een indicatie gegeven van het standpunt van de meerderheid: in twee vignettes wordt het besluit gesteund door een meerderheid van de Nederlanders en in twee vignettes is er geen steun van de meerderheid. Een meerderheid van de Europese bevolking is in alle vier vignettes voorstander van het besluit. Van deze vier vignettes krijgt iedere respondent er één te zien. Toewijzing van een vignette gebeurt op willekeurige basis. Door een indicatie te geven van het standpunt van de nationale en Europese meerderheid kan getoetst worden of majority representation – in dit onderzoek een Nederlandse meerderheid die het besluit steunt – van invloed is op de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten (hypothese 2). Ook voor deze hypothese wordt een lineaire regressie uitgevoerd: majority representation is de onafhankelijke variabele en de perceptie van de legitimiteit is de afhankelijke variabele. De onafhankelijke variabele is een dummy variabele, waarbij de Nederlandse meerderheid tegen (waarde 0) dan wel voor (waarde 1) het besluit is.

Naast een indicatie van de steun dan wel afkeuring van de nationale meerderheid krijgen respondenten een indicatie van de grootte van de Europese meerderheid, die altijd voor het besluit is. Zo kan getoetst worden wat de invloed van de majority size is (hypothese 3). Meer specifiek: door een indicatie te geven van de grootte van de meerderheid kan onderzocht worden of een besluit als meer legitiem wordt gezien wanneer een grote meerderheid voor is dan wanneer er een kleine meerderheid voor is. Hoe groot de Nederlandse meerderheid is die het besluit steunt dan wel afkeurt, staat niet in het vignette. Een indicatie van de grootte van de Europese meerderheid die het besluit steunt wordt wel gegeven: de meerderheidssteun bestaat

in twee vignettes uit 55 procent en in de andere twee vignettes uit 80 procent. Om hypothese 3 te toetsen, wordt andermaal een lineaire regressie uitgevoerd. Majority size is de onafhankelijke variabele en de perceptie van de legitimiteit is de afhankelijke variabele. De onafhankelijke variabele is een dummy variabele: de waarde 0 betekent een kleine Europese meerderheid (55 procent) en de waarde 1 betekent een grote Europese meerderheid (80 procent).

4.4. Operationalisering van legitimiteit

Naar aanleiding van het vignette worden de respondenten gevraagd naar hun perceptie van de legitimiteit van het Europese besluit. In onderzoek naar de perceptie van de legitimiteit zijn meerdere betekenissen en vraagstellingen geformuleerd (o.a. Wratil & Wäckerle, 2022; Arnesen & Peters, 2018; Esaiasson et al., 2016; Scherer & Curry, 2010). Legitimiteit is een complex concept (Wratil & Wäckerle, 2022, p 11). Wratil en Wäckerle (2022) stellen daarom dat respondenten het beste direct gevraagd kunnen worden hoe legitiem zij het besluit vinden, ook al onderschrijven de onderzoekers de complexiteit en meerduidigheid van het concept.

Sommige onderzoekers gebruiken een right to rule-concept (o.a. Scherer & Curry, 2010). Daarbij worden respondent bijvoorbeeld gevraagd of de Europese Unie het recht heeft om een specifiek besluit te nemen. Wratil & Wäckerle (2022, p. 11) betogen dat het antwoord op een dergelijke vraag sterk overeenkomt met de houding van de respondenten ten aanzien van de Europese Unie. Dat leidt er mogelijk toe dat respondenten de legitimiteit van het besluit inschatten op basis van hun mening over de Europese Unie en hoeveel macht dit samenwerkingsverband zou moeten hebben. Arnesen en Peters (2018) gebruiken het concept acceptatie als een manier om de perceptie van de legitimiteit te meten. Dit concept komt sterk overeen met de right to rule van een politiek systeem (Arnesen & Peters, 2018; Esaiasson et al., 2016), maar verhoudt zich beter tot het doel van dit onderzoek, namelijk het meten van de perceptie van de legitimiteit van een besluit, en niet van de Europese Unie in het algemeen.

Daarom worden respondenten in de enquête gevraagd in hoeverre zij bereid zouden zijn het besluit te accepteren. Ook worden respondenten gevraagd hoe legitiem zij het besluit vinden. Voor beide vraagstellingen wordt een schaal van 1 tot 7 gehanteerd.

5. RESULTATEN

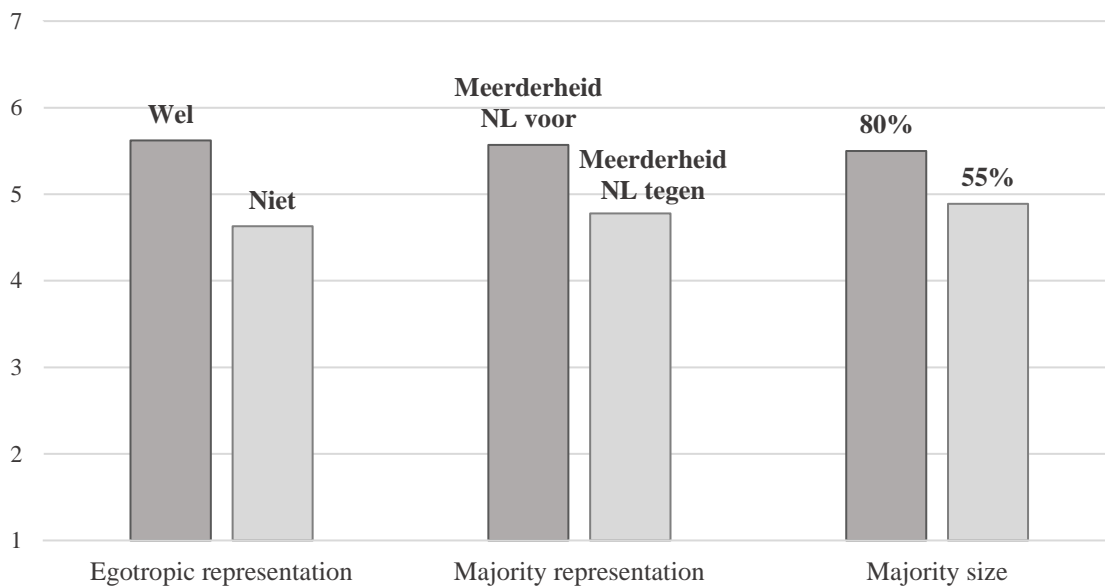
In dit onderzoek wordt getoetst welke factoren de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten beïnvloeden. Uit het literatuuroverzicht en het theoretisch kader is een drietal factoren naar voren gekomen, die ieder een positieve invloed lijken te kunnen hebben op de perceptie van de legitimiteit: congruentie van het besluit met de persoonlijke voorkeuren (egotropic representation), een meerderheid die het besluit steunt (majority representation) en een grote meerderheid in plaats van kleine meerderheid (majority size). Om de invloed van deze factoren te toetsen, wordt voor iedere factor een lineaire regressieanalyse uitgevoerd. Ook is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd met de drie factoren bij elkaar en een interactie-effect.

De enquête is in totaal 254 keer ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 33 jaar. Van de 254 respondenten is 47 procent mannelijk en 52 procent vrouwelijk; drie respondenten identificeren zichzelf als ‘anders’ en één respondent wil op deze vraag liever geen antwoord geven. Veruit de meeste respondenten volgen een WO-opleiding of hebben een WO-opleiding gevolgd: 60 procent. 28 procent is op hbo-niveau geschoold. Respectievelijk 10 en 2 procent doet MBO en middelbare school of heeft dit als hoogst genoten opleiding. De meeste respondenten staan positief tegenover het EU-lidmaatschap van Nederland. 75 procent van de onderzoeksgroep zegt het lidmaatschap positief te vinden. 20 procent neutraal tegenover het lidmaatschap en 4 procent vindt het negatief; twee respondenten geven aan niet te weten wat zij van het EU-lidmaatschap van Nederland vinden.

Naar aanleiding van het vignette worden respondenten op twee manieren gevraagd naar hun perceptie van de legitimiteit van het besluit: op een schaal van 1 tot 7 beoordelen respondenten de legitimiteit en de acceptatie. Deze metingen zijn in sterke mate gecorreleerd: Pearson’s correlatie geeft een positief en significant verband tussen de variabelen ($r = 0,81$). Daarom wordt alleen de variabele legitimiteit gebruikt voor de analyse. Een meervoudige lineaire regressieanalyse van de acceptatie van het besluit is te vinden in bijlage 2.

In grafiek 1 is een visuele weergave van de onderzoeksresultaten te zien. De grafiek toont de gemiddelde perceptie van de legitimiteit van het Europese besluit per verklarende variabele. Uit de grafiek blijkt dat de gemiddelde perceptie van de legitimiteit hoger is wanneer 1) het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeuren; 2) een Nederlandse meerderheid voor het besluit is; 3) een Europese meerderheid van 80 procent het besluit steunt.

Grafiek 1. Gemiddelde perceptie van legitimiteit per verklarende variabele (schaal 1-7)

De eerste enquêtevraag over de beleidsvoorkeur van de respondenten heeft, zoals verwacht, geleid tot een min of meer gelijke verdeling tussen voor- en tegenstanders van de Europese kwestie over financiële steunmaatregelen. Van de 254 respondenten is 56 procent voorstander van meer financiële hulp aan economisch zwakke EU-lidstaten en daardoor meer kosten voor economisch sterke lidstaten. Deze respondenten zien hun persoonlijke voorkeur gerealiseerd worden in de vignette. In dit geval is er dus sprake van egotropic representation. De andere respondenten geven de voorkeur aan minder financiële hulp voor economisch zwakke lidstaten. Het besluit komt voor deze respondenten niet overeen met hun persoonlijke voorkeur en er is voor hen dan ook geen sprake van egotropic representation. De referentiecategorie in de lineaire regressieanalyse is geen egotropic representation, ofwel incongruentie tussen het besluit in het vignette en de persoonlijke voorkeur van de respondent.

In tabel 1 is de lineaire regressieanalyse met egotropic representation als verklarende variabele te zien. Aan de hand van deze analyse wordt de invloed van egotropic representation op de perceptie van de legitimiteit gemeten. De eerste hypothese is als volgt: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeuren. De regressiecoëfficiënt is positief, namelijk $b_1 = 0,992$. Als het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeur, dan stijgt de perceptie van de legitimiteit met 0,992 op een schaal van 1 tot 7. Dit betekent dat egotropic representation, ofwel congruentie tussen het besluit en de persoonlijke voorkeur van de respondent, een positief effect heeft op de perceptie van de legitimiteit van het besluit. In andere woorden: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als

het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeur; in dit onderzoek is de voorkeur van de respondent meer of minder financiële hulp aan economisch zwakke EU-lidstaten. Er is een statistisch significant verband tussen egotropic representation en de perceptie van de legitimiteit van het Europese besluit, $F = 30,166$, $p < 0,001$. Dit resultaat ligt in de lijn der verwachting en daarmee kan de eerste hypothese worden aangenomen. De standaarddeviatie van de perceptie van de legitimiteit is 1,507. Egotropic representation verhoogt de perceptie van de legitimiteit met 0,658 standaarddeviaties ($0,992 / 1,507$). Het effect van egotropic representation op de afhankelijke variabele is dus tamelijk groot. Het verschil in de perceptie van de legitimiteit van het besluit wordt voor 10,3 procent verklaard door de congruentie of incongruentie van het besluit met de persoonlijke voorkeur van de respondent ($\text{Adj. } R^2 = 0,103$).

Tabel 1. Lineair regressiemodel van de perceptie van de legitimiteit van besluiten

Model 1	
(Constante)	4,631*** (0,135)
Egotropic representation	0,992*** (0,181)
R^2	0,107
Adj. R^2	0,103
N	254

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes.

*** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

De tweede hypothese luidt als volgt: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als een meerderheid van de bevolking voorstander is van het besluit. In tabel 2 is het lineaire regressiemodel met majority representation als onafhankelijke variabele te zien. De referentiecategorie is dat er geen Nederlandse meerderheidssteun voor het besluit is. De regressiecoëfficiënt laat een positief verband zien tussen majority representation en de perceptie van de legitimiteit, namelijk $b_1 = 0,792$. Als het besluit gesteund wordt door de Nederlandse meerderheid, dan stijgt de perceptie van de legitimiteit van het besluit met 0,792 op een schaal van 1 tot 7. Respondenten beoordelen een besluit dus als meer legitiem als een meerderheid van de Nederlandse bevolking het besluit steunt ten opzichte van een meerderheid die het besluit afkeurt. Ook de tweede hypothese kan daarom worden aangenomen. Er is een significant

verband tussen majority representation en de perceptie van de legitimiteit, $F = 18,740$, $p < 0,001$. De perceptie van de legitimiteit ($SD = 1,507$) neemt met 0,526 standaarddeviaties toe door de steun van de Nederlandse meerderheid (0,792 / 1,507). Het effect van majority representation is dus lager dan het effect van egotropic representation. Het verschil in de perceptie van de legitimiteit van het besluit kan voor 6,6 procent verklaard worden door de aanwezigheid of afwezigheid van de meerderheidssteun.

Tabel 2. Lineair regressiemodel van de perceptie van de legitimiteit van besluiten

	Model 1
(Constante)	4,780*** (0,131)
Majority representation	0,792*** (0,183)
R ²	0,069
Adj. R ²	0,066
N	254

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes.

*** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

De derde hypothese is als volgt: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als het besluit gesteund wordt door een grote meerderheid dan door een kleine meerderheid. In ieder vignette is een indicatie gegeven van de grootte van de Europese meerderheid die het besluit steunt: 55 of 80 procent. Een meerderheid van 55 procent is de referentiecategorie. De regressiecoëfficiënt laat een positief verband zien, namelijk $b_1 = 0,605$. Dit betekent dat de respondenten een besluit als meer legitiem inschalen als de Europese meerderheidssteun bestaat uit 80 procent ten opzichte van 55 procent: bij een meerderheid van 80 procent stijgt de perceptie van de legitimiteit met 0,605. Een besluit wordt dus als meer legitiem ervaren als het besluit gesteund wordt door een grote meerderheid (80 procent) in plaats van een kleine meerderheid (55 procent). De derde hypothese kan daarom worden aangenomen. Er is een significant verband tussen de majority size en de perceptie van de legitimiteit, $F = 10,597$, $p = 0,001$. De majority size verhoogt de perceptie van de legitimiteit ($SD = 1,507$) met 0,401 standaarddeviaties (0,605 / 1,507) Dit effect is, vergeleken met de twee andere variabelen, het kleinst. Het verschil in de perceptie van de legitimiteit kan voor 3,7 procent verklaard worden door de majority size.

Tabel 3. Lineair regressiemodel van de perceptie van de legitimiteit van besluiten

Model 1	
(Constante)	4,891*** (0,130)
Majority size	0,605*** (0,186)
R ²	0,040
Adj. R ²	0,037
N	254

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes.

*** $p < 0,001$, ** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

In tabel 4 is het lineair regressiemodel te zien met alle onafhankelijke variabelen tezamen. De meervoudige regressieanalyse laat het effect zien van de drie onafhankelijke variabelen door de correlatie tussen deze variabelen mee te wegen. De variantie in de afhankelijke variabele wordt voor 23 procent verklaard door het model (Adj. $R^2 = 0,230$). De resultaten uit de meervoudige regressieanalyse komen overeen met de resultaten uit de eerdere lineaire regressieanalyses. Er is een sterk positief verband tussen de variabele egotropic representation en de perceptie van de legitimiteit. Het verband is statistisch significant, want $p < 0,001$.

De meervoudige regressieanalyse toont eveneens een positief verband tussen majority representation en de perceptie van de legitimiteit: $b_2 = 0,607$. Er is sprake van een significant verband, $p = 0,01$. Dit betekent dat de perceptie van de legitimiteit toeneemt met 0,607 wanneer een nationale meerderheid voor het besluit is. Deze regressiecoëfficiënt laat het effect van majority representation zien wanneer de Europese meerderheidssteun bestaat uit 55 procent (de referentiecategorie van majority size). Het effect van majority representation wanneer de Europese meerderheidssteun bestaat uit 80 procent is $0,607 + 0,502 = 1,109$.

Het effect van majority size is 0,423. Deze regressiecoëfficiënt laat het effect van majority size zien wanneer een Nederlandse meerderheid tegen het besluit is (de referentiecategorie van majority representation). Het effect is niet significant, $p = 0,078$. Het effect van de majority size wanneer een Nederlandse meerderheid voor het besluit is, is $0,423 + 0,502 = 0,925$. Het effect van majority size bij de Nederlandse meerderheidssteun is wel significant. Dit betekent dat het effect van majority size groter is wanneer een Nederlandse meerderheid voor het besluit is dan wanneer een meerderheid tegen het besluit is. Dit effect is

op zichzelf verrassend. Het lijkt aannemelijk dat de grootte van de Europese meerderheid meer invloed uitoefent op de perceptie van de legitimiteit wanneer een Nederlandse meerderheid tegen het besluit is. Een grote Europese meerderheid (80 procent) zou immers kunnen dienen als stimulans bij weerstand van de nationale meerderheid: volgend uit de consensus heuristic, zou een individu een grote Europese meerderheid kunnen zien als reden om het besluit als meer legitiem te zien, ondanks de afkeur van de nationale meerderheid. Mogelijk betekent dit dat het mechanisme group endorsement een grotere impact heeft. Dit mechanisme betekent dat een individu vooral rekening houdt met de opinie van mensen waar hij of zij zich mee kan identificeren; in dit geval zouden dat de landgenoten kunnen zijn.

Tabel 4. Lineair regressiemodel van de perceptie van de legitimiteit van besluiten

	Model 1
(Constante)	3,942*** (0,198)
Egotropic representation	1,069*** (0,168)
Majority representation	0,607** (0,233)
Majority size	0,423 (0,239)
Interactie-effect	0,502 (0,332)
R ²	0,242
Adj. R ²	0,230
N	254

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes.

*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05

6. CONCLUSIE

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal: *welke factoren beïnvloeden de perceptie van de legitimiteit van Europese besluiten?* Uit de wetenschappelijke literatuur zijn drie factoren voortgekomen, die ieder mogelijk effect hebben op de perceptie van de legitimiteit van besluiten: egotropic representation, sociotropic representation en majority size. Door middel van lineaire regressieanalyses werd de invloed van deze verklarende variabelen gemeten. Het onderzoek wijst uit dat zowel egotropic representation als sociotropic representation een positieve invloed hebben op de perceptie van de legitimiteit. Ook majority representation is van invloed: een grote meerderheid heeft een positiever effect dan een kleine meerderheid.

Dit onderzoek kent enkele gebreken. Allereerst is het aantal respondenten relatief klein. Ook is de onderzoeksgroep overwegend homogeen: de meeste respondenten zijn jong en hoogopgeleid. De onderzoeksresultaten laten een patroon zien, maar door de kleine omvang en de homogene onderzoeksgroep is voorzichtigheid geboden bij de generalisatie van de onderzoeksresultaten. Ten tweede brengt de onderzoeksmethode een beperking met zich mee. Ondanks dat een experimenteel onderzoek een betrouwbare manier is om causale relaties te toetsen, staat ter discussie in hoeverre de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden. De casus, zoals geschetst in het vignette, is immers hypothetisch, waardoor de externe validiteit van het onderzoek moeilijk te waarborgen is. Mogelijk is de houding van burgers ten aanzien van het besluit anders als een dergelijk besluit zich in werkelijkheid voordoet. Ten slotte is de schaal waarop dit onderzoek is uitgevoerd beperkt. In ieder vignette wordt dezelfde casus beschreven. De uitschieters (respondenten die een onevenredig sterke mening over de financiële herverdeling hebben) zouden minder impact kunnen uitoefenen op de onderzoeksresultaten als er ook andere beleidskwesties worden meegenomen in het onderzoek.

De onderzoeksresultaten hebben drie belangrijke implicaties voor het debat over hoe de Europese Unie haar veronderstelde legitimiteitscrisis kan aanpakken: 1) als een Europees besluit overeenkomt met de meerderheidsopinie, dan wordt de persoonlijke voorkeur van de meeste Europese burgers gerealiseerd. Als gevolg hiervan zullen de meeste Europeanen het besluit als meer legitiem ervaren; 2) de steun van de nationale meerderheid leidt tot een hogere perceptie van de legitimiteit van het Europese besluit; 3) hoe groter de Europese meerderheid, hoe meer legitiem een besluit wordt ervaren; wel lijkt de nationale meerderheid meer van belang te zijn bij de beoordeling van de legitimiteit dan de grootte van de Europese meerderheid.

Volgend op de onderzoeksresultaten worden drie aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan. Ten eerste zijn in het onderzoek niet alle factoren meegenomen, die mogelijkwijs van invloed zijn op de perceptie van de legitimiteit. Andere factoren, zoals de invloed op het besluitvormingsproces of de inclusie van diverse belangengroepen, kunnen de legitimiteit beïnvloeden. Ook is in dit onderzoek niet gevarieerd met de Europese meerderheid: de Europese meerderheid was elke keer voor het besluit. Door variatie (zoals een Europese meerderheid die tegen is) kan de invloed van de Europese meerderheidssteun nader worden onderzocht.

Ten tweede moet meer onderzoek worden verricht naar de invloed van majority size. Dit aspect is tot op heden onderbelicht gebleven in de wetenschappelijke literatuur. In dit onderzoek is de invloed van de grootte van de meerderheidssteun op de perceptie van de legitimiteit onderzocht, maar deze variabele kent slechts twee waarden: een meerderheid van 55 procent of van 80 procent. Dit verschil is tamelijk groot. In vervolgonderzoek kan het verschil kleiner zijn om zo te toetsen of dit effect standhoudt en of inderdaad geldt: hoe groter de meerderheidssteun, hoe hoger de perceptie van de legitimiteit.

Ten derde moet meer onderzoek worden verricht naar het verschil tussen de burgers wiens persoonlijke voorkeuren worden gerealiseerd in het beleid en wiens voorkeuren niet worden gerealiseerd. De invloed die de majority size heeft, verschilt mogelijk per groep. Zo zouden de mensen die tegen het genomen besluit zijn mogelijkwijs minder geneigd zijn om een kleine meerderheid te accepteren dan de mensen die voor het besluit zijn.

Het doel van dit onderzoek was om een bijdrage te leveren aan het debat over de legitimiteit van besluiten. Meer specifiek werd onderzocht welke factoren hierop van invloed zijn. Ten aanzien van dit doel heeft het onderzoek tot een tweetal inzichten geleid. Ten eerste wordt de invloed van egotropic representation andermaal bevestigd: een besluit wordt als meer legitiem ervaren als het besluit overeenkomt met de persoonlijke voorkeuren. Ten tweede blijkt ook sociotropic representation een positief effect te hebben op de perceptie van de legitimiteit. De steun van de meerderheid zorgt ervoor dat een besluit als meer legitiem wordt gezien, evenals een grote meerderheid in plaats van een kleine meerderheid. Deze bevindingen hebben mogelijk implicaties voor de besluitvorming in representatieve democratieën en in het speciaal de Europese Unie, dat lijkt te kampen met een democratisch tekort: door een grotere focus op de steun van de meerderheid en de grootte ervan kan de legitimiteit van de besluiten worden versterkt. Vervolgonderzoek is nodig om deze bevinding kracht bij te zetten en om het wetenschappelijke debat over de legitimiteit van besluiten voort te zetten.

7. BIBLIOGRAFIE

- Anderson, C.J. & Guillory, C.A. (1997). Political Institutions and Satisfaction with Democracy: A Cross-National Analysis of Consensus and Majoritarian Systems. *The American Political Science Review*, 91(1), 66-81.
- Arceneaux, K. & Kolodny, R. (2009). Educating the Least Informed: Group Endorsements in a Grassroots Campaign. *American Journal of Political Science*, 53(4), 755-770.
- Arnesen, S. (2017). Legitimacy from Decision-Making Influence and Outcome Favourability: Results from General Population Survey Experiments. *Political Studies*, 65(1S), 146-161.
- Arnesen, S. & Peters, Y. (2018). The Legitimacy of Representation: How Descriptive, Formal and Responsiveness Representation Affect the Acceptability of Political Decisions. *Comparative Political Studies*, 51(7), 868-899.
- Arnesen, S., Broderstad, T.S., Johannesson, M.P. & Linde, J. (2019). Conditional legitimacy: How turnout, majority size, and outcome affect perceptions of legitimacy in European Union membership referendums. *European Union Politics*, 20(2), 176-197.
- Atzmüller, C. & Steiner, P.M. (2010). Experimental Vignette Studies in Survey Research. *Methodology*, 6(3), 128-138.
- Beetham, D. (1991). *The Legitimation of Power*. [E-book: ProQuest Ebook Central]. Londen, Verenigd Koninkrijk: Bloomsbury Publishing Plc.
- Dahl, R.A. & Shapiro, I. (2015). *On Democracy*. Londen: Yale University Press.
- Dahlberg, S., Linde, J. & Holmberg, S. (2015). Democratic Discontent in Old and New Democracies: Assessing the Importance of Democratic Input and Governmental Output. *Political Studies*, 63(S1), 18-37.
- De Europese Commissie (z.d.). *Besluitvorming*. Geraadpleegd op 30 mei 2022 van https://ec.europa.eu/info/strategy/decision-making-process_nl
- De Jongh, M. & Theuns, T. (2017). Democratic Legitimacy, Desirability and Deficit in EU Governance. *Journal of Contemporary European Research*, 13(3), 1283-1300.

- Dellmuth, L.M. (2018). Individual Sources of Legitimacy Beliefs. *Oxford Scholarship Online*, 1, 1-26.
- Dettrey, B.J. (2013). Relative Losses and Economic Voting: Sociotropic Considerations or ‘Keeping up with the Joneses?’’. *Politics & Policy*, 41(5), 788-806.
- Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York, Verenigde Staten: John Wiley & Sons.
- Easton, D. (1975). A Re-Assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*, 5(4), 435-457.
- Esaiasson, P., Gilljam, M. & Persson, M. (2012). Which decision-making arrangements generate the strongest legitimacy beliefs? Evidence from a randomized field experiment. *European Journal of Political Research*, 51, 785-808.
- Esaiasson, P., Gilljam, M. & Persson, M. (2017). Responsiveness beyond policy satisfaction: Does it matter to citizens? *Comparative Political Studies*, 50(6), 739-765.
- Esaiasson, P., Persson, M., Gilljam, M. & Lindholm, T. (2016). Reconsidering the Role of Procedures for Decision Acceptance. *British Journal of Political Science*, 49(1), 291-314.
- Elkink, J.A., Quinlan, S. & Sinnott, R. (2019). Economic Voting in EU Referendums: Sociotropic versus Egocentric Voting in the Lisbon Treaty Plebiscites in Ireland. *Politics and Governance*, 7(2), 334-350.
- Fox, J. & Shotts, K.W. (2009). Delegates or Trustees? A Theory of Political Accountability. *The Journal of Politics*, 71(4), 1225-1237.
- Grimes, M. (2005). *Democracy's Infrastructure: The Role of Procedural Fairness in Fostering Consent*. Göteborg, Zweden: Göteborg University.
- Hague, R., Harrop, M. & McCormick, J. (2016). *Comparative Government and Politics: An Introduction*. Londen, Verenigd Koninkrijk: Palgrave Macmillan.
- Mansbridge, J. (1999). Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent ‘Yes’’. *The Journal of Politics*, 61(3), 628-657.
- Mansfield, E. & Mutz, D. (2009). Support for free trade: Self-interest, sociotropic politics, and out-group anxiety. *International Organization*, 63, 425-457.

- Mayne, Q. & Hakhverdian, A. (2017). Ideological Congruence and Citizen Satisfaction: Evidence From 25 Advanced Democracies. *Comparative Political Studies*, 50(6), 822-849.
- NOS (2018, 20 augustus). *Griekenland staat financieel weer op eigen benen, en nu?* Geraadpleegd op 30 mei 2022 van <https://nos.nl/artikel/2246860-griekenland-staat-financieel-weer-op-eigen-benen-en-nu>
- Nugent, N. (2017). *The Government and Politics of the European Union*. Londen, het Verenigd Koninkrijk: Macmillan Publishers Limited.
- NU.nl (2011, 20 mei). 'Stop met steun aan Griekenland'. Geraadpleegd op 30 mei 2022 van <https://www.nu.nl/politiek/2519794/stop-met-steun-griekenland.html>
- Persson, M., Esaiasson, P. & Gilljam, M. (2013). The effects of direct voting and deliberation on legitimacy beliefs: An experimental study of small group decision-making. *European Political Science Review*, 5(1), 52-66.
- Phillips, A. (1995). *The politics of presence*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Clarendon Press.
- Pitkin, H.F. (1967). *The concept of representation*. [E-book: De Gruyter], Berkeley, de Verenigde Staten: University of California Press.
- Rijksoverheid (z.d.). *Financiële steun aan noodlijdende landen in Europa*. Geraadpleegd op 30 mei 2022 van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kredietcrisis/financiele-steun-aan-noodlijdende-landen-in-europa>
- Schaffer, L.M. & Spilker, G. (2019). Self-interest versus sociotropic considerations: an information-based perspective to understanding individuals' trade preferences. *Review of International Political Economy*, 26(6), 1266-1292.
- Scharpf, F.W. (1997). Economic integration, democracy and the welfare state. *Journal of European Public Policy*, 4(1), 18-36.
- Scherer, N. & Curry, B. (2010). Does Descriptive Race Representation Enhance Institutional Legitimacy? The Case of the U.S. Courts. *The Journal of Politics*, 72(1), 90-104.
- Schmidt, V.A. (2013). Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and 'Throughput'. *Political Studies*, 61(1), 2-22.
- Skitka, L.J., Winkler, J. & Hutchinson, S. (2003). Are Outcome Fairness and Outcome Favorability Distinguishable Psychological Constructs? A Meta-Analytic Review. *Social Justice Research*, 16(4), 309-341.

- Smith, R.W. (1970). The concept of legitimacy. *A Journal of Social and Political Theory*, 35, 17-29.
- Suchman, M. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571-611.
- Tallberg, J., Bäckstrand, K. & Aart Scholte, J. (2018). *Legitimacy in Global Governance: Sources, Processes and Consequences*. [E-book: Oxford Scholarship Online]. Oxford, het Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.
- The University of Chicago Press (z.d.). *Representation: Edmund Burke, Speech to the Electors of Bristol*. Geraadpleegd op 27 juni 2022 van <https://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/v1ch13s7.html>
- Van der Pligt, J. & Vliek, M. (2017). *The Psychology of Influence*. [E-book: Taylor & Francis], Londen, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
- Weatherford, M.S. (1992). Measuring political legitimacy. *American Political Science Review*, 86(1), 149-166.
- Wrátil, C. & Wäckerle, J. (2022). Majority representation and legitimacy: Survey-experimental evidence from the European Union. *European Journal of Political Research*, 1-23.

8. BIJLAGEN

Bijlage 1. Vragenlijst enquête

Beste deelnemer,

Bedankt voor uw interesse in dit onderzoek. Op dit moment volg ik de master Management van de Publieke Sector aan de Universiteit Leiden. Voor mijn masterscriptie doe ik onderzoek naar de legitimiteit van Europese besluiten. Lees voordat u begint a.u.b. de onderstaande informatie door.

Doel: Dit onderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de politieke attitudes van Nederlanders ten aanzien van de Europese Unie en de legitimiteit van haar besluiten.

Tijdsduur: Het invullen van de enquête duurt ongeveer drie minuten.

Anonimiteit: De antwoorden worden geanonimiseerd en alleen gebruikt voor dit onderzoek.

Publicatie: De verzamelde gegevens worden veilig opgeslagen en enkel in geaggregeerde vorm gepresenteerd.

Rechten: De enquête kan zonder opgaaf van redenen op elk gewenst moment gepauzeerd of gestopt worden. Het invullen van de enquête gebeurt op vrijwillige basis.

Mocht u vragen en/of opmerkingen hebben over dit onderzoek, dan kunt u contact opnemen met Tobias van Brandwijk (t.c.van.brandwijk@umail.leidenuniv.nl).

Geef hieronder aan of u akkoord gaat met de voorwaarden.

- Ik ga akkoord
- Ik ga niet akkoord

Als de respondent kiest voor 'Ik ga niet akkoord', dan wordt de enquête afgebroken. Als de respondent kiest voor 'Ik ga akkoord', dan kan de enquête worden voortgezet.

Welke van de volgende twee opties heeft uw voorkeur?

- Meer financiële hulp aan economisch zwakke EU-lidstaten en daardoor meer kosten voor economisch sterke lidstaten, zoals Nederland
- Minder financiële hulp aan economisch zwakke EU-lidstaten en daardoor minder kosten voor economisch sterke lidstaten, zoals Nederland

In de onderstaande casus heeft de Europese Unie een besluit genomen, dat geldt voor al haar lidstaten. De casus is fictief; het besluit is dus niet gebaseerd op de werkelijkheid. Lees de casus a.u.b. goed door voordat u antwoord geeft op de vragen.

Iedere respondent krijgt één van de volgende vignettes toegewezen.

Vignette A: De Europese Unie heeft een wet aangenomen, waarin staat dat de economisch zwakke EU-lidstaten meer financiële hulp moeten ontvangen van de andere EU-lidstaten. Dit besluit zal leiden tot meer kosten voor de economisch sterke lidstaten, zoals Nederland. Een meerderheid van de Nederlandse bevolking is voorstander van het besluit. Ook een meerderheid van de Europese bevolking is voor het besluit. In totaal steunt 55 procent van de Europese bevolking het besluit.

Vignette B: De Europese Unie heeft een wet aangenomen, waarin staat dat de economisch zwakke EU-lidstaten meer financiële hulp moeten ontvangen van de andere EU-lidstaten. Dit besluit zal leiden tot meer kosten voor de economisch sterke lidstaten, zoals Nederland. Een meerderheid van de Nederlandse bevolking is voorstander van het besluit. Ook een meerderheid van de Europese bevolking is voor het besluit. In totaal steunt 80 procent van de Europese bevolking het besluit.

Vignette C: De Europese Unie heeft een wet aangenomen, waarin staat dat de economisch zwakke EU-lidstaten meer financiële hulp moeten ontvangen van de andere EU-lidstaten. Dit besluit zal leiden tot meer kosten voor de economisch sterke lidstaten, zoals Nederland. Een meerderheid van de Nederlandse bevolking is tegen het besluit. Een meerderheid van de Europese bevolking is daarentegen voorstander van het besluit. In totaal steunt 55 procent van de Europese bevolking het besluit.

Vignette D: De Europese Unie heeft een wet aangenomen, waarin staat dat de economisch zwakke EU-lidstaten meer financiële hulp moeten ontvangen van de andere EU-lidstaten. Dit besluit zal leiden tot meer kosten voor de economisch sterke lidstaten, zoals Nederland. Een meerderheid van de Nederlandse bevolking is tegen het besluit. Een meerderheid van de Europese bevolking is daarentegen voorstander van het besluit. In totaal steunt 80 procent van de Europese bevolking het besluit.

De volgende twee vragen worden beantwoord op een schaal van 1 tot 7.

Hoe legitiem vindt u dit besluit?

- 1 = totaal niet legitiem, 7 = heel erg legitiem

In hoeverre bent u bereid dit besluit te accepteren?

- 1 = absoluut niet, 7 = absoluut wel

Vraag 1: wat is uw leeftijd?

- Open tekstinvoer

Vraag 2: wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders
- Wil ik liever niet zeggen

Vraag 3: wat is uw opleidingsniveau?

- Middelbare school
- MBO
- HBO
- WO

Vraag 4: wat vindt u van het EU-lidmaatschap van Nederland?

- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Weet ik niet

Einde van de enquête. De respondent wordt bedankt voor het invullen.

Bijlage 2. Lineair regressiemodel van de acceptatie van besluiten

Model 1	
(Constante)	3,897*** (0,176)
Egotropic representation	1,511*** (0,166)
Majority representation	0,757*** (0,164)
Majority size	0,208 (0,164)
R ²	0,288
Adj. R ²	0,279
N	254

Noot: OLS-regressiecoëfficiënten met standaardfouten tussen haakjes.

*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05